

El nou èxode dels jueus soviètics

Israel: ¡Shalom, Ivanovitx!

Enguany a Jerusalem els jueus soviètics han après a conjugar en present una ancestral atracció. Tots volen deixar l'URSS, però la majoria voldria anar als Estats Units.

Apenes s'acaba de fer de dia a l'aeroport Ben Gurion, a Lod-Tel Aviv, i ja hi han aterrat dos avions. Vénen de l'URSS i al llarg del dia continuaran arribant avions de Budapest, Bucarest, Varsòvia, Praga... La caiguda del comunisme als països de l'Est sembla que va acompanyada d'un reviscolament de l'antisemitisme. L'antisemitisme més o menys explícit de partits polítics com l'ultranacionalista Pamyat. La gent del Pamyat creu i difon que els jueus mataren Crist i el tsar Nicolau II. Diuen que els jueus organitzaren la revolució soviètica i dirigiren l'època de terror de Stalin. Veuen la *glasnost* i la *perestroika* com una conspiració que permeta que els jueus capitalistes tornen a tenir el control del país. "L'alliberament de la humanitat començarà a Rússia", prediu Alexander Kulakov. Parla evidentment de l'alliberament de la conspiració judeomaçònica contra el poble rus i la civilització cristiana.

La constitució soviètica prohibeix l'antisemitisme; tanmateix, des dels temps de Stalin, molt pocs jueus han estat admesos en la *nomenklatura* del partit, és a dir, la burocràcia privilegiada que controla el partit. A l'URSS s'enfronten, a més, a una constant discriminació tant en l'educació com en els llocs de treball. Sota Brejnev, l'únic benefici que tenien al seu abast era la possibilitat d'anar-se'n i les acusacions els feien culpables de desacreditar el socialisme i de voler introduir en l'URSS el capitalisme.

Els seguidors del Pamyat fonamentaren part de la seua campanya en les darreres eleccions d'aquest hivern contra els candidats liberals. Els diputats simpatitzants del Pamyat només aconseguiren deu escons en el consell moscovita, que té 468 membres.

Si Gorbatxov caiguera, les delirants minories ètniques de la Unió Soviètica podrien sumir el país en un bany de

sang. En moments com aquests els jueus esdevenen el blanc més oportú i el Pamyat sabia on trobar-los. Posant al dia la vella idea de Hitler d'una conspiració judeobolxevic, els antisemites acusen ara els jueus de córrer darrere d'absolutament tot, sabent fins i tot que el poder en tot el bloc soviètic sempre l'han tingut els comunistes, no els jueus.

LA HISTÒRIA REVISITADA

Primo Levi, l'escriptor italià que sobreviugué als camps de mort, ha escrit que

una nit, mentre estava estès en el seu jaç, somià que era una altra vegada a casa, amb la seua germana i un grup d'amics. Els conta coses sobre trens que perboquen jueus de vagons de ramat, parla sobre la fam, sobre el Kapo que li va reventar el nas... De sobte s'adona que ningú l'escolta. "Són completament indiferents", escrigué en *Survival at Auschwitz*, "parlen confusament d'altres coses entre ells, com si jo no hi fóra. La meua germana em mira, s'alça i se'n va sense dir ni una paraula". El somni era recurrent i hi hagué altres presoners que li di-

gueren que a ells també els havia ocorregut. Ell sobrevisqué al camp de mort per veure el món endinsant-se a una velocitat excepcional en el futur, allunyant-se dels filferros, dels morts i dels esquelets humans, dels forns i del fum negre que eixia per les xemeneies. Fa tres anys es va suïcidar. Elie Wiesel, guanyadora del premi Nobel de la pau el 1986, visqué durant un temps en el mateix barracó que Levi. Wiesel pensa que el record és la millor protecció contra tot el que ocorregué en el passat. Ara, amb un pessimisme creixent, observa que el món, com la germana de Levi en el somni, s'allunya. "Vam escriure paraules, vam fer llibres", diu suaument. "I vam fracassar".

PREFERIM L'ÈXODE ARA, QUE L'EXTERMINACIÓ DEMÀ

El renaixent nacionalisme ofereix a milions de persones l'alliberament del control comunista; però, alhora, ha fet reviure l'antic prejudici contra els jueus, considerats com *els altres*, estrangers que no poden ser acceptats com a veritables hongaresos, russos o polonesos.

Cap líder polític important del vell centre de l'antisemitisme s'ha decidit a dirigir una campanya. Això no obstant, Gorbaxov a l'URSS, Lech Walesa a Polònia i Vaclav Havel a Txecoslovàquia s'han preocupat pel problema. Hongria, Polònia i Txecoslovàquia han reprès les relacions diplomàtiques amb Israel, potència que proporciona als jueus un equilibri estable i una via d'escapament. En aquest ambient alguns joves jueus acaben de descobrir una identitat que els havia estat amagada pels seus pares.

Avui dia és molt difícil saber amb precisió quants jueus viuen pertot el territori de la Unió Soviètica. Habitualment, s'accepta la xifra de dos milions, però alguns demògrafs estimen que 1'5 milions és un nombre més exacte i precís. Aquest milió i mig de jueus seria la tercera comunitat de jueus més gran del món (després de les dels EUA i Israel). El cas és que ningú pot preveure quants d'aquests jueus emigraran a Israel al llarg dels pròxims anys. Alguns, com el primer ministre Isaac Shamir, no vacil·len a parlar de 500.000 i fins i tot d'un milió d'emigrants... Realment la corba ascendent és impressionant. Fa un any, pel gener de 1989, només arribaven a Israel procedents de l'URSS 250 jueus. Pel juny, ja n'eren 800, pel desembre, 3.600 i, pel gener de 1990, al voltant de 5.000. Actualment es dona una immigració d'uns

La gent de Pamyat, en la foto, difon que els jueus mataren Crist i el tsar Nicolau II.

2.000 jueus per setmana. Efectivament, a l'aeroport Ben Gurion de Lod aterren cada dia dos o tres vols procedents de Bucarest o de Budapest.

Cada immigrant rep automàticament la ciutadania israeliana, com qualsevol jueu, gràcies a la *Llei de retorn*. Per a les primeres necessitats l'estat els dona 1.000 shekels (aproximadament 57.000 pessetes) i no són conduïts com ocorria abans a un centre d'integració. Ara tenen llibertat per a instal·lar-se on vulguen: a casa uns amics, en un hotel per uns dies i després lloguen un apartament a costa del Ministeri d'Integració. Aquest és el sistema d'absorció directa que fa que la major part dels immigrants soviètics es concentre de moment en el centre del país, en la regió de Tel Aviv i, més concretament, a Rishon Letsion.

En aquesta localitat s'han instal·lat ja més de 250 famílies. El rus és la llengua que més se sent en alguns barris i en certs edificis. Molts d'aquests emigrants s'han estimat més l'eixida ràpida cap a Israel que el llarg trànsit en camps de refugiats italians fins a aconseguir una improbable visa d'entrada als Estats Units, sobretot des que els nord-americans han imposat limitacions estrictes.

La majoria dels nous immigrants de l'URSS tenen una alta qualificació professional.

Els diplomes universitaris i els llicenciats són nombrosos: enginyers, metges... No tots podran trobar a Israel un treball de la seua especialitat.

PROBLEMES EN LA TERRA PROMESA

Però als emigrants Israel els pareix el paradís americà. El clima, els arbres, l'aire pur... tot els meravella. La terra d'asil no estalvia esforços. La Pasqua ha suscitat el sentiment de solidaritat i milers de famílies han anat a la vila dels emigrants per conuiu amb ells, però després vénen les dificultats. La primera, la llengua. Els més militants havien anat a classes clandestines a Rússia, però, ara, tots segueixen els cursos gratuïts de *lulpan* -escola hebreaica-. Els joves se'n surten molt bé, els majors, menys i molts d'ells abandonen.

El segon problema és el treball. Els títols de l'URSS estan devaluats; així, un enginyer a penes pot competir amb el tècnic local. Alguns podran triar entre reciclatge i reconversió. Els encarregats de vetllar per la integració dels científics d'alt nivell, a vegades sembla que caiguen dels núvols. S'han adonat que els sociòlegs, economistes i psicòlegs *made in URSS* són inaprofitables per a l'estat.

Un entrebanc important és l'opinió dels jueus ortodoxos que dubten de la judeïtat dels emigrants. "Un 30 o 40% dels emigrants no són jueus en el sentit de la Halakha (la llei rabínica)", afirma un d'ells. Els laics, en canvi, accepten que és jueu qui es considera jueu. La lluita teòrica està servida, mentre els emigrants apel·len al passat històric ("Al meu avi a Auschwitz no li van preguntar si era jueu

cent per cent") i la llei de retorn de 1950.

Mentrestant, un altre rancor mina el teixit social, el dels jueus orientals que habiten els barris més pobres. No és tracta únicament del major nombre d'emigrants dels països de l'est d'Europa, sinó de la falta de mesures d'integració social. L'absorció directa de tots els jueus que retornen no permet intergrar-los al mateix ritme en la societat. El resultat és les comunitats de barraques i la misèria. Encara fan falta cases per als emigrants, però el problema bàsic és on construir-les. Un terç dels emigrants opta per instal·lar-se en la franja costanera i el 20% dels restants a Jerusalem. Els altres s'instal·laran en qualsevol lloc on els oferescun un sostre i quatre parets.

Així, molts dels jueus russos acaben instal·lant-se en els territoris ocupats, cosa que provoca un nou focus de tensions. "Jo no m'opose al dret dels jueus soviètics a venir a Israel", diu Radwan Abu Ayyash, un dels líders palestins de Jerusalem, "només demanem que aquest dret no perjudique el dret de retorn del nostre poble a la seua terra". Yasser Arafat també ha denunciat aquest perill. Els moviments de Moscou i de Washington, amb la participació de Finlàndia com a primera estació d'acolliment dels emigrants, indiquen que Israel mantindrà la promesa formal de no instal·lar cap d'aquests nousvinguts en els territoris ocupats.

Vicent Huguex/*l'Express*
Trad.: Carme Martí Roig